

241. Mezőszemere, Úr-rét

(Heves megye) U, R

A lelőhelyeket a Tiszaújváros–Százhalombatta vezeték-szakasz 2004-ben végzett terepbejárásai során fedezték fel Mezőszemere ÉNy-i határában.

I. lelőhely: Az Úr-rét-dűlő déli peremén a felszíni leletek egy kisebb kiemelkedésen szóródtak. A 2005. őszi megelőző feltáráson csak egy 20 m-es szakaszon találtunk régészeti jelenségeket. Két kisebb gödröt tártunk fel, gyér leletanyaguk rézkori telepjelenségekre utal.

III. lelőhely: Az Úr-rét-dűlő déli peremét jelző fasor térségében fekszik. A felszíni leletek egy 40–50 m sugarú körben szóródtak. 2005 őszi megelőző feltárást végeztünk. A lelőhelyen az újkőkor középső, valamint a rézkor késői szakaszából származó településnyomok kerültek elő. A biztonsági sávval együtt végül is 5 m szélességűre növelt felületen 100 m hosszán, 17 sekély mélységű, az agyagos-kavicsos altalajba alig belemélyedő, sötétebb betöltésű foltot, vagy gödröt ástunk ki, melyek közül csupán 4–5 szolgáltatott komolyabb mennyiségű, értékelhető leletanyagot. A feltárt objektumok sekély mélysége miatt nem lehetett pontosan megítélni, hogy vajon csupán az egykori járószint betaposott maradványait, vagy egykor ténylegesen a földbe mélyedő objektumok nyomait (sár- vagy agyagkitermelő gödröket) találtuk-e meg. A legnagyobb és egyben a legtöbb leletet tartalmazó folt egy nagy omladékhalom volt, sok paticsdarabbal és köztük szórványos AVK töredékekkel. A gödör vagy omladékhalom körül cölöpnymok is kirajzolódtak, nyilván az egykori ház helyét jelezve. A cölöpnymok elhelyezkedése valamiféle szögletes struktúrára utalt, azonban ennek körvonalait pontosan nem sikerült tisztázni. A késő rézkori objektumok közül három tartalmazott jellegzetes badeni leletanyagot és sok állatcsontot, ezek az altalajba is jobban bemélyedtek, mint a többi folt.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ

242. Mezőszemere, Úr-rét II.

(Heves megye) U, R, Kö

A lelőhely (ebben a dűlőben a 2. sz.) Mezőszemere ÉNy-i határában, egy alapvetően sík tájból kiemelkedő hátságon helyezkedik el, amit egy É–D irányú mezőgazdasági út keresztez. 2005-ben a terepbejárás adatok alapján egy 300 m hosszú, 1 m széles árokszakas feltárást kezdtük meg.

Nagyszámú régészeti jelenséget regisztráltunk: a lelőhely Ny-i részén a szakálhádi kultúrába sorolható tárológödört és több késő rézkori (Baden) telepjelenség objektumait tártuk fel, csekély számú leletanyaggal.

A K-i részen főleg középkori telepjelenségeket figyeltünk meg. Itt árok és árokrendszerek domináltak, amiket elvéve egy-egy tárológödör és egy kút szakított meg.

DANYI JÓZSEF

243. Mezőszemere, Zsidó-tag

(Heves megye) R, Sza

2005 második felében kezdtük meg Mezőszemere és Boldog között a megyét K–Ny-i irányban átszelő termék-vezeték leletmentő ásatási munkáit. Az árkokat 5 m szélességben kutattuk és dokumentáltuk.

Kr. u. 2–3. századi császárkori település, valamint késő rézkori település részleteit tártuk fel. Közöttük 14 gödör, cölöpszerkezet és verem, valamint néhány, elsősorban zsugorított temetkezés.

Munkatársak: Földi Valéria kultúr-antropológus, Kelemen Péter történész, Szeredi István ásatási technikus, Végh Henrik média technikus, Bíró Péter, Bíró Ádám régészhallgatók, Varga Emese, Tóth Zsolt főiskolai hallgatók, Csillag Tamás, Erdész Ede, Kovács János.

FODOR LÁSZLÓ

244. Mérgecs, Táros

(Győr-Moson-Sopron megye) B

2005. június 9-én helyszíni szemlét tartottam a Mérgecs és Rábacsécsény határába tervezett útépités nyomvonalában. A lelőhely közvetlenül a nyomvonalon, a Holt-Rábától hozzávetőleg 100 m-re fekszik, egy az ártérből kiemelkedő kis dombon. A domb tetején nagyfeszültségű villanyoszlop áll. A szántásban megfigyelhető volt nagyszámú bronzkori cserép, továbbá számos csonttöredék és pattintott kovapenge. A dombtetőn és a déli lejtőn sűrűsödtek a leletek.

LOSONCZI MÁTÉ

245. Miskolc-Diósgyőr, vár

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á, Kk

Óvodakert, Vár u. 20.: 2005 augusztusában szondázó ásatást végeztünk a 32532/1 és 32532/2 hrsz. területen. A kutatás célja a feltöltési rétegek tisztázása, ill. az esetlegesen előforduló külső falak dokumentálása volt. Négy kutatóárkunkban nagyjából azonos mélységben jelentkezett a szürke, homogén agyagréteg, mely azonosnak tűnt a Déryné-ház előtti terület kutatóárkaiban jelentkezett réteggel, itt azonban sekélyebb mélységben, kb. 150 cm mélyen találtuk meg. Amennyiben ez a szürke agyagréteg a várak mélyítése alkalmával került ide a későbbi „vársíkra”, úgy a II. és IV. sz. kutatóárkokban 200 ill. 250 cm mélyen megtalált, Árpád-kori objektumok egy a várak mélyítésénél előbb létező telepjelenség maradványai. A szondázás területén kőfalakra utaló nyomokat nem találtunk.

Várfürdő: 2005 szeptemberében szondázó feltárást végeztünk a 32817 hrsz. területen. A kutatás célja az egykori fürdőépület helyének megállapítása, ill. alapjainak kutatása volt. Megtaláltuk az egykori épület Ny-i és É-i külső falának egy-egy részletét. Az É-i fal alapozását kutatva 60 cm mélységben, a betonnal kevert alap alatt egy kb. 20 cm-re kiugró, egyöntetűen nagyméretű mészkőből készült alapozást észleltünk 180 cm mélységig, ahol

is a feltörő talajvíz miatt a falat tovább nem követhettük. Az alapozás mellől késő középkori mázas cseréptöredékek, agyag lábas-lábak, vasszögek, üvegtöredékek kerültek elő, valamint egy fekete, kis bütyökdiszes őskori edénytöredék, mely másodlagos helyzetben lehetett itt.

LOVÁSZ EMESE

246. Miskolc, Felső-hámor, Herman Ottó-barlang

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Pa

A Miskolci Egyetem BTK Ős- és Ókortörténeti Tanszéke 2005. december 3-án mintavételező feltárást végzett a Herman Ottó-barlang csarnokának hátsó, ÉK-i sziklafülkéjében. A feltárás célja az 1915-ös, Kadić Ottokár vezette kutatások revíziójaként a korábban leírt rétegek azonosítása és barlangi üledékek begyűjtése paleontológiai, szedimentológiai elemzés, valamint abszolút korhatározás céljára. A kutatás során holocén és pleisztocén rétegeket egyaránt sikerült beazonosítanunk, s azokból összesen 30 kg üledékmintát, valamint kis mennyiségű faszenet és állatcsontot gyűjtöttünk be.

RINGER ÁRPÁD

247. Miskolc, Rákóczi utca 5-7.

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á, Kk, Kú

2005. február 1-25. között a miskolci Herman Ottó Múzeum megelőző feltárást végzett a belvárosi Béke-mozi területén. A tervezett rekonstrukció során a moziépület belső, valamint külső részein szintsüllyesztést, pince kialakítását, árkád alapozását tervezték, ami a régészeti lelőhely pusztulásával jár.

Ugyanezen a régészeti lelőhelyen – a Rákóczi u. 1. sz. alatt (Sötétkapu, a 2005-ben kutatott területtel azonos középkori telek) – a Komáromy József vezette 1955-ös régészeti feltárás 3 m vastag, 2000 éves időszakot átölelő rétegsort talált.

A 2005. évi kutatás célja az 1955-ben már kutatott telek déli, Szinva felé eső területének építéstörténeti vizsgálata volt.

Szelvényeink a mozi belső kialakításához igazodtak. A háló tájolása 3 fok eltéréssel É-D irányú volt. A kutatott területet három 10×10 m alapterületű szelvényre osztottuk, melyeken belül, 1 m vastag tanúfalakkal elválasztva, 4-4 négyzetet jelöltünk ki.

Az előkerült legkésőbbi, régészeti módszerekkel meghatározható jelenség az S1-jelű épületrész volt: L-alakú, É-D irányba tájolt, 4 helyiséges, és egy ehhez kapcsolódó, K-Ny irányba tájolt, legalább kéthelyiséges épületrészből állt. Ettől Ny-ra, az épülethez kapcsolódott egy kavicsal lefedett udvar, az épület K-i, külső járószintjét szintén kavics fedte. Az udvar szintjének használata a pénzletek alapján 19. századi. A kavicsal lefedett udvarhoz – annak ÉK-i sarkában – tartozott egy 4 m mély, homokkő-kávakkal kirakott kút.

Az épület alatt előkerült egy késő középkori-kora újkori kerámiával keltezett gödör, melyből 16. századi

pénz került elő. Az épület alatt talált másik régészeti jelenség egy középkori (Árpád-kori?) eredetű kőkemence omladéka és kiégett tapasztása.

Az udvar S21 jelű kavicsrétegének szintje alatt előkerült egy korábbi kút. A kavicsréteg elbontását követően, feltehetően az S1-jelű épület előtti időszakból két cölöplyuksort figyeltünk meg. Az egyik É-D, a másik K-Ny irányú. Feltehetően az itt található telek határoló palánksorának nyoma volt.

A fenti jelenségek alatt már a Szinva kiöntései által lerakott kavicsrétegeket találtuk.

A 78 objektumból előkerült leletanyag többségében mázatlan cseréptöredék. Néhány habán és mázas töredék is van az anyagban. A S 60-as objektum leletanyaga egy kályha darabjai; 14 objektumból néhány üvegtöredék is felszínre került. Többségük erősen korrodált állapotú huta termék.

Négy különböző objektumban találtunk érmekeket: egy Habsburg (Ferdinánd-Miksa-Rudolf) dénár hamisítványt; I. Ferenc 1 krajcárosát (1800 Szomolnok); II. Rákóczi Ferenc Polturát (1705 Körmöcbánya); I. Lipót 1 krajcárosát (1695 Augsburg).

PUSZTAI TAMÁS

248. Mogyoród, Somlói utca

(Pest megye) B

2005. augusztus 26-án szakfelügyeletet végeztem a telken zajló földmunkáknál. A Somlói utca ezen része a Klastromdomb déli oldalába ásott pincésort jelenti (a Klastromdombon állt a 11. sz. végén alapított bencés kolostor). Az 54 m² alapterületű présházhoz 50 cm széles, 55-60 cm mély sáv-alapot ástak. A Ny-i alapárok K-i falában sötétbarna, enyhén humuszos homok alatt 176 cm hosszú, 58 cm mély, égett, fekete-vörös színű folt mutatkozott, amelyből néhány kicsi bronzkori cserepet szedtem ki. Közvetlenül mellette 34 cm átmérőjű, 48 cm mély, cölöplyukra emlékeztető beásás rajzolódott ki. Mindkét jelenség tiszta sárga homokba mélyült, amelyet a helyiek elmondása szerint régebben hordtak ide a terület feltöltésére. Ebben az esetben a bronzkori cserepek másodlagos helyzetben vannak. Amennyiben mégis eredeti helyzetben levő régészeti objektumokról van szó, ez a mogyoródi 1. sz. lelőhely kismértékű déli irányú kiterjedését jelenti.

KÓVÁRI KLÁRA

249. Mogyorósbánya, Újfalusi dombok

(Komárom-Esztergom megye) Pa

Az 1982-ben terepbejárásán megtalált felső paleolit telepen a 2005. évi ásatás volt a hatodik szezon. A Würm eljegesedés utolsó hideghulláma körüli Ságvár-időszak legnagyobb kiterjedésű lelőhelyén folytattuk a III. sz. települési folt 1986-ban elkezdett feltárást. A 2005. évi ásatás eredményei:

– A leletmentes δ szelvény a nagy települési folt déli határát határozza meg.